

Ecologisch Groenbeheerplan 2021-2030

Auteur: Patricia van Wolferen

18 mei 2021

Wet- en regelgeving

- **Wet natuurbescherming:** voorkomen van schade aan beschermde dieren en planten. De provincie houdt toezicht en zorgt voor de vergunningen en ontheffingen.
- **Gelders Klimaatplan:** in 2030 55% minder CO2 uitstoten dan in 1990. Wijchen heeft als doel in 2040 energieneutraal te zijn.
- **Algemene Plaatselijke verordening:** regelgeving omtrent invasieve soorten en overhangend groen
- **Besluit gewasbeschermingsmiddelen en biociden:** voorheen het verbod op professionele toepassing van gewasbeschermingsmiddelen op verhardingen en overig openbaar groen. Een uitzondering wordt gemaakt voor invasieve exoten en woekerende plantsoorten. Sinds 2020 is het gebruik weer toegestaan na een gerechtelijk besluit. Nieuwe wetgeving over een verbod is in ontwikkeling.
- **Burgerlijk Wetboek art 6:174:** gemeente heeft zorgplicht voor het handhaven en bevorderen van de veiligheid in de openbare ruimte.

Speerpunten Collegeprogramma 2018-2022

- Natuur en divers: onze woonwijken liggen in een groene omgeving waarbij de manier van onderhoud de biodiversiteit helpt.
- Goed bijgehouden buitenruimte: Goed onderhoud en geen rommelig beeld.

IBOR 2017-2021, integraal kwaliteitsplan beheer openbare ruimte

Het IBOR stelt de Raad vast. Het groenbeheerplan is onderdeel van de IBOR. In de IBOR zijn de beeldkwaliteitsniveaus voor het onderhoud van het openbaar groen vastgesteld. Deze zijn.

Gebied	Bepantingen	Onkruid in het groen
Woongebieden	C	B
Winkelgebieden	B	B
Bedrijventerreinen	B	B
Buitengebied	C	C

Inzet mensen uit de bijstand, sociale werkvoorziening (SW) en stathouders bij onderhoud openbare ruimte

Zij maken onderdeel uit van de wijkteams die het plantsoen onderhouden en zwerfafval ruimen.

Burgerparticipatie groen 2009

In 2009 is gestart met burgerparticipatie groen. Bewoners denken en helpen sindsdien mee in het onderhoud en de vervanging van openbaar groen. Op dit moment helpen al op 145 locaties bewoners mee in het openbaar groen.

Sponsoring rotondes 2012

Sinds 2012 is het voor bedrijven mogelijk om een rotonde sponsoren en naar eigen keuze in te richten. De meeste rotondes hebben een groene uitstraling.

Beleidsplan Natuur & Biodiversiteit gemeente Wijchen

In december 2020 heeft de raad het beleidsplan Natuur en biodiversiteit vastgesteld. In dit beleidsplan is als speerpunt opgenomen:

1. Transitie naar ecologisch beheer:

Beschrijving: De gemeente heeft veel groen, maar dit wordt meestal intensief beheerd. Het invoeren van meer ecologisch beheer is essentieel om de biodiversiteit te stimuleren. De gemeente wil ecologisch beheer op termijn de standaard maken. Er komt meer natuurlijk groen met meer variatie en meer wilde bloemen.

Aanpak: De gemeente voert dit natuurvriendelijke beheer stapsgewijs in. Omdat dit beheer een ander beeld geeft, zet de gemeente zich in om het draagvlak bij de inwoners te vergroten.

Wat is ecologisch groenbeheer?

Ecologisch groenbeheer is het beheer van groene structuren waarbij de inheemse flora en fauna centraal staat. Wijchen gaat bij het ecologisch groenbeheer zich de komende jaren richten op het behoud en de ontwikkeling van ecologische waarden. Met name ecologisch bermbeheer richt zich op de flora als de fauna.

Doelstellingen ecologisch groenbeheerplan

Het doel is om de kaders te hebben voor het ecologisch beheer van het openbaar groen in Wijchen voor de komende vijf jaar. De kaders in dit beheerplan geven zowel het college als de ambtelijke organisatie duidelijkheid over de ambitie, het areaal, de kwaliteit en de inzet van financiële middelen voor het beheer en onderhoud van openbaar groen. Het groenbeheerplan houdt rekening met landelijke normen en geldende wet- en regelgeving. Het beheerplan beschrijft het beheer van het openbaar groen zoals de beplanting en grassen. Het beheer van de bomen, onkruid op verharding en watergangen valt buiten de scope van dit plan. Ditzelfde geldt voor het beheer van sportvelden en de begraafplaatsen.

Subdoelstellingen gericht op inrichten en onderhouden van groene structuren:

- Extensief onderhoud toepassen, tenzij het functioneel groen betreft of andere afspraken zijn. Functioneel groen zijn: winkelgebieden, hofjes/pleintjes, speelvelden en hondenuitlaatvelden.
- Toepassen van inheemse gebiedseigen (autochtone) plantsoorten waar mogelijk.
- Verbeteren beheerbaarheid groen waardoor beheerkosten op termijn afnemen.
- Versterken samenwerking met partijen voor verhogen en behouden biodiversiteit.

Uitvoering ecologisch groenbeheer

De focus ligt in 2021 op de hoofdstructuren, parken en het buitengebied. Hier zijn de grootste groenelementen waarbij ecologisch groenbeheer eenvoudig in te voeren is. Inwoners en bedrijven krijgen zo inzicht over wat het inhoudt en hoe het eruitziet. Hierdoor ontstaat er kennis en draagvlak voor het toepassen van ecologisch beheer in woonwijken.

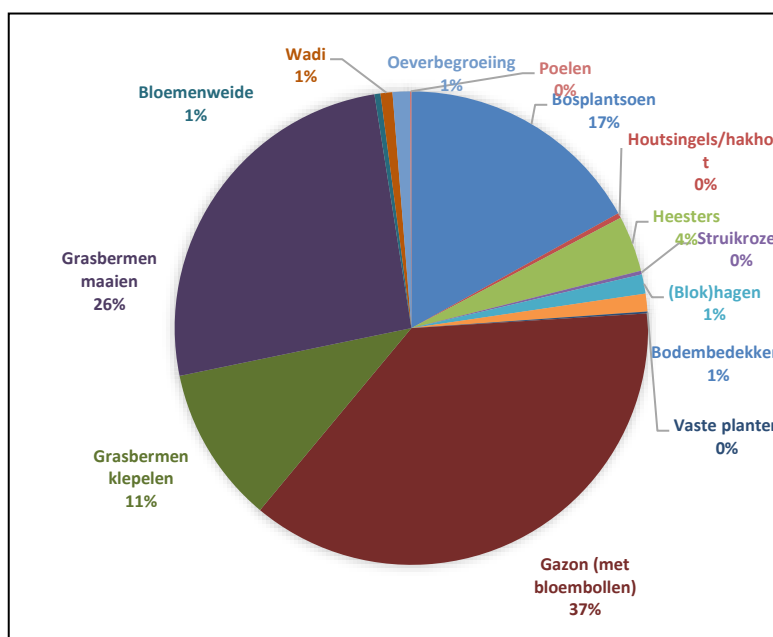
Evaluatie ecologisch beheer

De pilotlocaties monitoren we gedurende een periode van 3 jaar. Na het eerste jaar bespreken we de resultaten van de uitgevoerde doelstellingen en actiepunten en ook de verwachtingen en reacties. Waar nodig passen we de doelstellingen aan. Dit herhalen we zo de twee opvolgende jaren. Met deze informatie kijken we hoe en waar we ecologisch beheer verder kunnen toepassen.

Areaal groen

Groentype	m2
Gazon (bloembollen)	1.251.958
Grasbermen klepelen	362.294
Grasbermen maaien	870.106
Bloemenweide	13.862
Wadi	27.468
Oeverbegroeiing	40.079
Poelen	3.089

Groentype	m2
Bosplantsoen	572.571
Houtsingels	11.587
Heesters	129.268
Struikrozen	8.436
(Blok)hagen	44.508
Bodembedekkers	41.039
Vaste planten	4.244
Totaal	3.380.509

Eenheidsprijzen niveau C (vervanging en onderhoud)

Grassen	Per m2
Gazon (bloembollen)	€ 0,21
Ruw gras	€ 0,03
Grasbermen klepelen	€ 0,05
Grasbermen maaien	€ 0,11
Bloemenweide	€ 0,11
Oeverbegroeiing	€ 2,00
Poelen	€ 2,11

Bepantingen	Per m2
Bosplantsoen	€ 0,07
Houtsingels	€ 0,09
Heesters	€ 2,99
Struikrozen	€ 4,99
(Blok)hagen	€ 4,09
Bodembedekkers	€ 2,81
Vaste planten	€ 2,99

Wat betekent ecologisch groenbeheer voor de openbare ruimte?

Verandering keuze inrichting openbaar groen

- Toepassen inheemse plant- en struiksoorten bij bosplantsoen en plantvakken, zie bijlage.
- Toepassen geschikt gras-/bloemenmengsel voor gras, en wadi's, zie bijlage.
- Bij afroven bermen niet inzaaien. Gebiedseigen vegetatie kans geven zich te ontwikkelen.
- Soorten in bosplantsoen in stedelijke omgeving toepassen die niet hoger wordt dan 3 m. Zo minder overhangend groen bij bewoners en over fietspaden.
- Wijkgericht beheer, inboeten totdat complete straat gerenoveerd wordt.
- Duurzaam beheer toepassen: Bij de keuze voor een plantsoort kijken naar gebruik, aanwezige grondsoort, verbeteren grond ter plaatse, droogte en intensieve buien, effect op lokale temperatuur, aanpak hittestress.
- Compenseren beplanting, 1 m2 voor 1 m2.
- Toepassen strooisellaag of mulchlaag tegen droogte en onkruid waar dat kan.
- Onderzoeken inzet struikrovers voor circulair groen.

Maaibeheer wijzigen

- Grasbermen binnen bebouwde kom 2x/jr maaien/afvoeren. Geen maai-zuigcombinatie toepassen.
- Grasbermen buiten bebouwde kom 2x/1x/jr maaien/afvoeren indien dit de biodiversiteit verhoogd.
- Bij kruispunten/oversteekplaatsen 1x extra maaien en afvoeren. Overlast voorkomen van: akkerdistel, brandnetels en Jacobskruiskruid door maatwerk.
- Bestrijden en voorkomen verspreiding van invasieve soorten.

Educatie/opleiding buitendienst en binnendienst

- Flora en fauna certificaat voor buitendienst, toezichthouders, werkvoorbereiders en beleidsadviseurs
- Buitendienst elke maand en bij toolboxmeeting informeren over ecologisch beheer
- Nieuw personeel trainen en opleiden
- Vaste voortrekkers met groene opleiding

Schouwen op beeldkwaliteit, technische staat en biodiversiteit

- Beeldkwaliteit: Beeldkwaliteitsniveau B of C
- Technische staat: Vaktechnisch gesloten, < 10% uitval dan inboeten, >10% uitval opnemen op renovatielijst
- Biodiversiteit: monitoren op soortensamenstelling kruidenmengsel bij bosplantsoen, gras(bermen) en bloemenweides, Onderhoud soms later uitvoeren.

Informeren en betrekken van inwoners en belanghebbenden, ruimte voor maatwerk

Verwachtingen management is belangrijk. Wat kan men qua beeld/uitstraling groen verwachten. Wanneer grijpen we in en wanneer niet. Wat doen we nu al en wat gaan we doen?

- Inwoners informeren over wat ecologisch beheer inhoud via website, folder, good practices, toelichting, informatieborden ter plaatse, voorbeeldlocaties en rondwandelingen.
- Wanneer we in parken, wijken en functionele gebieden het beheer omvormen betrekken we hier de omwonenden en leefbaarheidsgroep bij.
- Na het eerste jaar via een enquête nagaan hoe ecologisch beheer en de samenwerking ervaren wordt. Ook nagaan hoe natuurlijk inwoners hun wijk/gemeente vinden.

Burgerparticipatie groen

Burgerparticipatie groen betekent meehelpen in het groenonderhoud door zwerfafval, blad en onkruid te verwijderen. Op enkele locatie snoeien inwoners ook de beplanting. Alle vrijwilligers gaan we informeren over ecologisch beheer. Het betekent:

- Blad laten liggen in de plantvakken.
- Minimaal 15% van het onkruid laten staan, met uitzondering van wortelonkruiden.
- Bewoner snoeit zelf het bosplantsoen alleen bij overhangende takken.

Sponsoring rotondes

Van de 20 rotondes in Wijchen zijn er nu 13 gesponsord. Het merendeel is natuurlijk ingericht. Bij een nieuwe sponsorovereenkomst streven we naar:

- Toepassen inheemse soorten indien mogelijk.
- Minimaal 90% groen inrichting.

Samenwerken met derden

De gemeente is niet de enige partij die toegankelijk groen beheert. En naast inwoners hebben ook boeren belang bij gepast groenbeheer. Bij het beheer houden we dan ook rekening met:

- Maatwerk bij overhangend groen: verkeersveiligheid staat voorop.
- Maatwerk bij ecologisch bermbeheer: overlast akkerdistel en Jacobskruiskruid bij boeren voorkomen. Extensief maaibeheer zorgt voor stevigere bermen.
- Beheer afstemmen met buurgemeenten Druten, Beuningen, Nijmegen en Heumen.
- Beheer natuurlijke gebieden afstemmen met Staatsbosbeheer en Waterschap Rivierenland. Onder andere het natuurlijke gebied rond Alverna biedt hier kansen.
- Kansen onderzoeken van natuurlijk beheer bedrijventerreinen Bijsterhuizen, Wijchen Oost en Zesweg.
- Natuur&Milieu en ZLTO betrekken bij de uitwerking van ecologisch bermbeheer.
- Ecologisch beheer op sportparken toepassen. Met verhoging van de biodiversiteit kan je focussen op bestrijding engerlingen en de eikenprocessierups.
- Toepassen tijdelijke natuur op braakliggende (bouw)percelen. Hiervoor afspraken maken over de periode, soortensamenstelling en mitigerende maatregelen.

Machinaal groenbestek en uitvoeringsbestek klimaatadaptief en ecologisch

- Minder vaak maaien betekent minder brandstof verbruik, minder CO2-uitstoot.
- Gebruik van schone en duurzame brandstoffen
- Circulaire afvalstromen, bermenmengsel gebruiken als meststof, schoffelaafval scheiden
- Gedragscode soortbescherming gemeenten toepassen
- Natuurtechnische aanleg en grondbewerking toepassen.

Toepassen van de Gedragscode soortbescherming gemeenten

Per december 2020 is deze gedragscode goedgekeurd. Als gemeente dien je de Gedragscode soortbescherming gemeenten van toepassing verklaren in je beleid en om te werken volgens deze gedragscode. Het werken volgens een gedragscode voorkomt het aanvragen van vergunningen en ontheffingen. Medewerkers leid je hiervoor op en je zorgt dat er een natuurkaart beschikbaar is. Hierdoor wordt zorgvuldig omgegaan met de Wet natuurbescherming.

Gemeenten en andere gebruikers die de gedragscode willen gebruiken stellen dit vast in hun eigen beleid en maken een ecologisch werkprotocol voor hun project of werk (is verplicht). Daarbij kunnen ook soorten of een specifieke aanpak worden toegevoegd (opplussen, minder dan in de gedragscode staat kan niet) voor lokaal maatwerk. Indien overeenkomstig deze gedragscode wordt gewerkt is altijd sprake van zorgvuldig handelen en maak je dit aantoonbaar. *Bron: [Overheid.nl](https://overheid.nl)*

Kleurkeur vlinderstichting

We handelen voor zover mogelijk naar de richtlijnen van Kleurkeur. Deze richtlijnen geven inzicht in de normen die zijn opgenomen om biodiversiteit in bermen te verbeteren. Het omschrijft kwaliteitseisen die een goede uitvoering van ecologisch bermbeheer waarborgen. Daarbij houden ze rekening met planten en dieren in de grasbermen. Het werken met Kleurkeur kan dan ook worden beschouwd als een constructieve bijdrage aan het behoud en herstel van de Nederlandse biodiversiteit. Belangrijk hierbij is het toepassen van de juiste planten zoals inheemse soorten die in het gebied thuishoren. Daarmee stimuleer je de biodiversiteit. *Bron: [Vlinderstichting](https://vlinderstichting.nl)*

Project Steenbreek

Hierbij gaat het om het vergroenen van de leefomgeving. Stenen vervangen voor groen helpt bij aan biodiversiteit, klimaatadaptatie, sociale cohesie en gezondheid. Het water kan de bodem in, de temperatuur is lager, fijnstof wordt afgevangen, insecten, vogels en kleine dieren vinden weer een leefgebied, het bodemleven verbetert en mensen voelen zich prettiger en gezonder. *Bron: [Steenbreek](https://steenbreek.nl)*

Tijdelijke natuur op braakliggende (bouw)terreinen

Tijdelijke natuur draagt bij aan de verhoging van biodiversiteit. Langs randen van woonwijken en op bedrijventerreinen liggen percelen er soms jarenlang verlaten bij. Door hier ecologisch beheer toe te passen is er een tijdelijke natuurontwikkeling. De pionierssoorten die er voorkomen ontbreken vaak in het bestaande groen en landschap terwijl ze nodig zijn in veel natuurlijke processen. Voor tijdelijk natuur geeft het ministerie een ontheffing [Tijdelijke Natuur](https://tijdelijk-natuur.nl) af. Het hoeft dus geen belemmering te zijn voor een bouwperceel.

Wat zijn de risico's van ecologisch beheer?

- Minder maaien – meer onkruid op verharding,
- Verkeersveiligheid weggebruiker: Ingrijpen als de veiligheid in het geding komt. Maatwerk is mogelijk
- Imagoverlies: hooikoorts, rommelig beeld, onkruid in de tuin. Uitleggen dat het beleid is behoud en ontwikkelen biodiversiteit. Maatwerk is mogelijk.
- Bramen: Minder uitmaaien bosplantsoen betekent meer bramengroei. Bramen op plaatsen waar dat kan 1x/jr snoeien. Op plaatsen waar het overlast geeft gepast snoeien.
- Teken en grasaren bij honden(bezitters) en wandelaars.

Onderhoud en vervanging groenelementen

Bosplantsoen (levensduur 50 jaar)
Groenstroken van minimaal 3 m breed met grove struiken van 3 tot 8 m hoog met een kruidlaag/stinzeplanten binnen. Toepassen in hoofdstructuren. Jaarlijks onderhoud: uitmaaien rand, zwerfafval verwijderen, 1x/5jr snoeien en inboeten.

Heesterbeplanting (levensduur 30 jaar)
Plantvakken van minimaal 3 m² bestaande uit 1 of meerdere heestersoorten. Jaarlijks onderhoud: onkruid, blad en zwerfafval verwijderen. 30% snoeien en inboeten.

Bodembedekkers (levensduur 30 jaar)
Plantvakken van minimaal 3 m² met gesloten beplanting die niet hoger wordt dan 0,3m. Jaarlijks onderhoud: onkruid randen, blad aan de randen en zwerfafval verwijderen, 1x/3jr snoeien en inboeten.

(Blok)hagen (levensduur 40 jaar)
Hagen van 0,5 m tot meer dan 1 m breed en 0,5 m tot 2,0 m hoog op functionele plaatsen zoals hondenuitlaatplaatsen en speelplaatsen. Jaarlijks onderhoud: onkruid, blad aan de randen en zwerfafval verwijderen, 2-3x/jr snoeien/mulchen en inboeten.

Struikrozen (levensduur 20 jaar)
Rozenvakken bestaande uit één rozensoort. Jaarlijks onderhoud: onkruid en zwerfafval verwijderen, 1x/3jr mulchen en inboeten.

Vaste planten (levensduur 10 jaar)
Plantvakken met vaste planten welke in de winter bovengrond afsterven. Jaarlijks onderhoud: onkruid en zwerfafval verwijderen, 1x/jr mulchen en inboeten.

Hakhout, houtwal en haagstruweel (verjongt zichzelf)
Hakhout en haagstruweel in Ecologische Verbindingszone Kerkeveld. Houtwal bij het Vormersbos. Maasheggen in het buitengebied. Hierin werken we samen met de Maasheggengroep. Jaarlijks onderhoud: 1x/3-5 jr snoeien en inboeten.

Gazon
Grasstroken gemaaid als gazon op functionele plaatsen zoals hondenuitlaatplaatsen, speelplaatsen, trapvelden en centrumgebieden. Jaarlijks onderhoud: maaien, inzaaien

Wadi
Gras of plantstrook van maximaal 0,5 m diep op minimaal 1,5 m vanaf de weg. Bij kwelwater kleilaag van 1 m toepassen. Jaarlijks onderhoud: 1x/jr maaien of gazon.

Bloembollen (levensduur 20 jaar)
Bloembollen geplant in gras of plantvakken. Keuze voor botanische. Jaarlijks onderhoud: 6 weken na de bloei afmaaien.

Bloemenweide
Grotere bloeiende grasvlaktes op natuurlijke locaties zoals Wijchens Meer, parken, Spoorzone, Molenberg. Jaarlijks onderhoud: 1x/jr maaien en afvoeren.

Grasbermen
Grasstroken langs wegen in het buitengebied en hoofdwegen binnen de bebouwde kom bestaande uit gebiedseigen kruidensoorten. Jaarlijks onderhoud: maaien of klepelen op basis van frequentie, zwerfafval verwijderen, indien nodig afroven.

Oevers
Begroeide oevers van natuurlijke, riet of houtachtige vegetatie langs waterpartijen zoals het Wijchens meer. Jaarlijks onderhoud: 30% jaarlijks maaien en afvoeren.

Poelen
Stilstaand ondiep oppervlaktewater waar bijna het gehele jaar water in staat met een droger deel van natuurlijke, riet of houtachtige vegetatie. Jaarlijks onderhoud: 30% jaarlijks maaien en afvoeren.

Omvorming naar ecologisch beheer bij groen

- Blad in beplanting laten liggen.
- Hagen alleen op functionele plaatsen.
- Verwilderingbollen toepassen, m.u.v. narcissen/tulpen op bijzondere plaatsen.
- Bij verschralling/afroven bermen natuurlijk aanwezig (beschermd) kruidensoorten behouden en zich laten ontwikkelen. Wat van nature kan groeien, laten groeien.
- Maaibeheer omvormen waar dat kan van gazon naar ecologisch beheer. Hierbij kijken naar de frequenties van maaien en klepelen.
- Wadi's waar dat kan ecologisch beheren.
- Bij nieuw bosplantsoen ook kruidlaag aanplanten/zaaien, kruiden niet meer (uit)maaien.

Welke stappen gaan we maken van 2021 – 2025?

- Buitengebied: Bermbeheer aanpassen.
- Hoofdwegen: Randweg noord, Zuiderdreef, Westerdreef en Stationslaan ecologisch bermenbeheer toepassen. Monitoren voor 3 jaar op aanwezigheid soorten en klachten. Voor de monitoring bijvoorbeeld de methode van Floron gebruiken.
- Parken: Oosterpark ecologisch beheer toepassen als proef vanaf juni 2021 voor 3 jaar.

Ecologisch bermbeheer (buitengebied)

Sinds 1995 past Wijchen ecologisch bermbeheer toe in het buitengebied. In 2021 is meer bekend over hoe dit beheer te verbeteren en bij meer bermen toe te passen. Voor de komende vijf jaar gaan we de volgende stappen maken om de biodiversiteit bij grasbermen in het buitengebied te instandhouden en te verhogen. Bij ecologisch bermbeheer gaan we naar één keer paar jaar maaien op verschraalde bodems en twee keer maaien op voedselrijke bodems waar dat effect heeft op de biodiversiteit en binnen de beschikbare middelen past.

Biodiversiteit instandhouden

- Onderzoeken welke bermen in de ecologisch eindfase zitten qua flora.
- Bij bermen in de eindfase die breder zijn dan 5 m sinusmaaien (gefaseerd maaien) toepassen ter verhoging van de fauna. Dat betekent minimaal 40% niet maaien.
- Maaisel na 5 dagen pas afvoeren zodat het zaad op de grond valt. Op deze manier blijft het ongemaaid deel een plek voor voedsel, beschutting en overwintering voor bijen, vlinders maar ook reptielen, vogels en kleine zoogdieren.
- Monitoren voorkomen van dagvlinders en bijen samen met inwoners.

Biodiversiteit verhogen

- Onderzoeken welke bermen die we nu klepelen omgezet kunnen worden naar maaien/afvoeren. En onderzoeken welke bermen die we nu 2x maaien/afvoeren omgezet kunnen worden naar 1x maaien/afvoeren.
- Beheer omvormen van klepelen naar maaien. Door de berm te maaien en het bermmaaisel af te voeren kan de bodem schraal gehouden worden. Hierdoor keren diverse inheemse bloeiende planten na enige tijd terug in de berm.
- Het eerste jaar (de tussenfase): het maaisel zo snel mogelijk afvoeren het eerste jaar om uitspoeling van voedingsstoffen naar de bodem te voorkomen.
- Monitoren samenstelling kruidensoorten samen met vrijwilligers.
- Het tweede of derde jaar: heeft de berm de ecologische eindfase bereikt, dan blijft het maaisel circa een week liggen. Hierdoor kunnen zaden eruit vallen en krijgen insecten en andere dieren de kans om een veilig heenkomen te zoeken.

Onderhoud openbaar groen

Onderhoud omvat alle maatregelen gericht op de blijvende instandhouding van de bestaande inrichting van de openbare ruimte op een vastgesteld kwaliteitsniveau. Voor beplanting zijn dat maatregelen als onkruidbestrijding, zwerfafval verwijderen, snoeien, dunnen, afzetten en – als er planten uitvallen – inboeten. Bij gras gaat het om maatregelen zoals maaien, kanten steken, grasherstel en zwerfafval verwijderen.

Bestrijding ziekten en dieren

Voor de bestrijding van onderstaande soorten zijn protocollen opgesteld welke bekend zijn bij de buitendienst en voor inwoners beschikbaar zijn op www.wijchen.nl.

- Invasieve soorten (Japanse Duizendknoop)
- Reuzenberenklauw
- Ambrosia

Daarin zoeken we samenwerking met Waterschap Rivierenland, Staatsbosbeheer en ZLTO.

Bestrijding eikenprocessierups en ganzen

Ganzen bestrijden we door ander maaibeleid. Eikenprocessierups bestrijden we door het toepassen van beplanting en kruiden welke bijen, vogels en zweefvliegen aantrekken. Bij bomen in gazon maaien we een blok van 3 m vanaf de stam 1x maaien per jaar.

Vervanging/renovatie openbaar groen

De vervanging van openbaar groen vindt plaats aan het einde van de levensduur. Wanneer dat moment is, moet blijken uit de praktijk, aan de hand van inspecties en monitoring. Dit hangt af van de soort beplanting en de plaatselijke omstandigheden.

Monitoring kwaliteit openbaar groen

We bewaken de kwaliteit van het groen door middel van monitoring en toezicht.

- Elke vier weken bestekschouw van de openbare Hiermee de beeldkwaliteit monitoren en de biodiversiteit. Zijn er bijvoorbeeld bloeiende kruiden in het gazon, dan maaien we het op een later tijdstip.
- Meldingen vanuit het meldingssysteem vormen input om zo nodig bij te sturen op de onderhoudskwaliteit.
- Tweejaarlijks voeren we een klantentevredenheids-onderzoek onder inwoners uit. Door dit te doen krijgen we inzicht in de beleving van het groenonderhoud en kunnen we indien nodig tijdig bijsturen.
- Jaarlijks beoordelen we of de algehele kwaliteit van het groen voldoet aan de ambitie, aan de hand van een door een externe partij uit te voeren beleidsschouw (representatieve steekproef).

Bijlage lijst inheemse plantsoorten

Bloembollen (oa. deze soorten)

Nederlandse naam	Latijnse naam	Bodemplaats			Grondsoort/voedsel		Fauna			Hoogte in cm
		droog	nat	wadi	voedselrijk	voedselarm	Vlinders	Bijen/ Hommels	Zweef- vliegen	
Winterakoniet	Eranthis hyemalis	X	X	X	X	X		X		<10
Sneeuwkllokje	Galanthus nivalis/elwesii/viridapice	X	X	X	X	X	X	X	X	<10
Krokus	Crocus chrysanthus/vernus/cultivars	X	X	X	X	X	X	X		<10
Aronskelk	Arum maculatum/italicum	X	X	X	X	X			X	<10
Sneeuwroem	Chionodoxa luciliae/forbesii/sardensis	X	X	X	X	X	X	X	X	<10
Wilde/botanische narcis	Narcissus pseudonarcissus subsp./lobularis	X	X	X	X	X	X	X		<20
Anemoon	Anemone nemorosa/blanda	X	X		X	X		X		<10
Oosterse sterhyacint	Scilla siberica	X			X		X	X	X	<10
Boshyacint	Hyacinthoides non-scripta	X			X		X	X	X	<10
Blauw druifje	Muscari soorten en cultivars	X	X		X		X	X		<10
Zomerklokje	Leucojum aestivum		X	X	X	X				<10
Oud wijfje/voorjaarster	Ipheion uniflorum	X				X		X		<10
Sierui/Daslook	Allium soorten en cultivars	X	X		X	X	X	X	X	<20

Grasmengsels

Mengsel	Toepassing
Bar Power RPR	Gazon, aanleg
RPR	Gazon, herstel hoeken en kale plekken
Water Saver (of alternatief)	Wadi-gazon (met kwelwater)
B3 of B5 of inheems zaadmengsel	Grasberm klei/nat
B4 of inheems zaadmengsel	Grasberm zand/droog
Inheems zaadmengsel Cruydhoeck	Bloemenweides en -wadi's
Inheems zaadmengsel Cruydhoeck	Eikenprocessierups-bestrijding

Vaste planten (o.a. deze soorten)

Deze 29 vaste plantensoorten en hun cultivars doen het goed in het openbaar groen als plantvak.

Nederlandse naam	Latijnse naam	Hoogte in cm	Bodemplaats		Nederlandse naam	Latijnse naam	Hoogte in cm	Bodemplaats	
			droog	nat				droog	nat
Vrouwenmantel	Alchemilla	30-50	X	X	Dovenetel	Lamium / Lamiastrum	10-25	X	X
Duizendblad	Achillea	25-70	X		Leliëgras	Liriope	10-25	X	
Herfstanemoon	Anemone	60-120		X	Veldbies	Luzula	25-40	X	X
Citroenkruid	Artemisia	20-90	X		Prachtriet	Miscanthus	80-250	X	X
Herfstaster	Aster ageratoides	50-120	X		Kattenkruid	Nepeta	30-120	X	
Pluimspirea	Astilbe chinensis	20-60	X	X	Dikkemanskruid	Pachysandra	15-30		X
Schoenlappersplant	Bergenia	20-50	X	X	Duizendknoop	Persicaria amplexicaulis	80-120		X
Vergeet-me-nietje	Brunnera	20-50	X	X	Zonnehoed	Rudbeckia	50-80	X	X
Zegge	Carex morrowii	40-50	X		Vetkruid	Sedum spectabile	40-60	X	
Elfenbloem	Epimedium	25-40	X	X	Guldenroede	Solidago			
Leverkruid	Eupatorium	120-200	X	X	Smeerwortel	Symphytum	20-40	X	X
Geranium	Geranium	25-60	X	X	Mijterloof	Tellima	40-70	X	X
Daglelie	Hemerocallis	40-80	X		IJzerhard	Verbena bonariensis	90-120	X	
Hartlelie	Hosta	40-120	X	X	Maagdenpalm	Vinca	10-15	X	
Zomeraster	Kalimeris	50-90	X	X	Goudaardbei	Waldsteinia	15-30	X	

Wilde planten (inheems)

Denk hierbij aan brunel, klavers, biggekruid, hoefblad, anjers, havikskruiden en tijm. Er zijn meer dan 450 inheemse wilde planten. Per locatie bepaalt de grondsoort en vochtigheid welke soorten er (kunnen) groeien.

Per locatie het geschikte mengsel kiezen gericht op de gewenste doelsoorten qua flora en fauna.

Inheemse planten (o.a. deze soorten)

Nederlandse naam	Latijnse naam
Bosrank	Clematis vitalba
Brem	Cytisus scoparius
Kraaihei	Empetrum nigrum
Gewone dophei	Erica tetralix
Stekelbrem	Genista anglica
Duitse brem	Genista germanica
Verfbrem	Genista tinctoria cv
Wilde gagele	Myrica gale
Kattendoorn	Ononis spinosa subsp. Spinosa
Duinroos	Rosa spinosissima
Bitterzoet	Solanum dulcamara

Struiken en heesters (o.a. deze soorten)

Nederlandse naam	Latijnse naam	Bodemplaats			Grondsoort		Fauna				Eigenschap			Hoogte in cm
		droog	nat	wadi	voedselrijk	voedselarm	Vlinders	Bijen/Hommels	Zweefvliegen	Vogels	bloei	vrucht	wintergroen	
Aalbes	Ribes rubrum	X	X		X					X	X	X		100-200
Bosroos	Rosa arvensis	X			X			X			X			50-250
Egelantier	Rosa rubiginosa		X		X			X			X			150-250
Gelderse roos	Viburnum opulus		X		X	X		X			X	X		150-600
Gele kornoelje	Cornus mas	X			X						X	X		100-250
Hazelaar	Corylus avellana	X			X	X		X			X	X		600
Heggenroos	Rosa corymbifera		X		X			X			X			150-300
Hondsroos	Rosa canina		X		X			X			X			400
Hulst	Ilex aquifolium	X			X	X				X	X	X	X	150-1000
Jeneverbes	Juniperus communis	X			X	X				X	X	X		1000
Kardinaalsmuts	Euyonimus	X	X		X						X			100-200
Klimop	Hedera	X			X	X		X			X		X	20-30
Krentenboompje	Amelanchier lamarckii	X	X	X	X			X		X	X			150-300
Meidoorn	Crataegus monogyna	X	X		X	X		X		X	X			150-400
Rood peperboompje	Daphne mezereum	X			X					X	X			30-80
Sleedoorn	Prunus spinosa	X	X		X	X		X		X	X			200-600
Spierstruik	Spiraea	X			X			X			X			50-150
Veldesdoorn	Acer campestre	X		x	X	X					X			150-1000
Venijnboom	Taxus baccata	X			X	X					X		X	150-1200
Viltroos	Rosa tomentosa	X	X		X			X			X			150-300
Vlierbes	Sambucus nigra	X	X	X	X					X	X	X		300-400
Vuilboom	Rhamnus frangula	X	X		X						X			700
Vuurdoorn	Pyracantha	X			X					X	X	X		30-200
Wilde gagel	Myrica gale	X	X	X	X						X			60-150
Wilde liguster	Ligustrum vulgare	X		x	X					X	X	X		500
Wilde lijsterbes	Sorbus aucuparia	X	X	X	X					X	X	X		105-2000
Zoete kers	Prunus avium	X	X	X	X					X	X	X		300-1000
Zuurbes	Berberis vulgaris	X	X		X	X				X	X	X		100-400
Zwarte bes	Ribes nigrum	X			X					X	X	X		100-150